

Märta Donner 1.6.1922–8.3.2013

Barnneurologen, professor Märta Maria Donner (f. 1.6.1922 i Helsingfors), pionjär inom barnneurologin i Finland, avled vid 90 års ålder i Helsingfors efter en långvarig sjukdom. En förebild är borta.

Märta var andra barnet av tre till neurologen, senare professorn och överläkaren Sven Donner och barnträdgårdsläraren Elsa Donner, f. Strengell. Fadern utvecklade den psykiatriska vården och omsorgen om personer med utvecklingsstörning. Han var också med om att grunda scoutrörelsen i Finland.

Efter att Märta Donner blivit student 1940 påbörjade hon sina medicinska studier. Under fortsättningskriget verkade hon som hjälpsyster i Åänislinna och som assistentläkare på Pälksaari krigssjukhus. Hon blev medicine licentiat 1948 och disputerade för doktorsgraden 1954. Några år senare blev hon specialist i barnsjukdomar 1958 och, som den första i Finland, specialist i barnneurologi 1967.

Märta Donner arbetade en tid på Diakonissanstaltens hem för utvecklingsstörda barn. Sedan följde den långvariga anställningen på Barnkliniken vid Helsingfors universitetscentralsjukhus 1955–1977, med ett treårigt avbrott som avdelningsläkare vid centralsjukhuset i Kuopio.

Hon var barnrådgivningsläkare vid Helsingfors stad och konsulterande

barnneurolog vid Samfundet Folkhälsans habiliteringsavdelning, avdelningsläkare vid Norra Karelens centralsjukhus och överläkare vid barnavdelningen på Västra Nylands kretssjukhus 1978–1985. Efter sin pensionering 1985 fortsatte hon som konsulterande barnneurolog på specialpolikliniken för muskelsjukdomar på Barnkliniken vid Helsingfors universitetscentralsjukhus fram till 1986, barnavdelningen vid Västra Nylands kretssjukhus fram till 1992 och Barnmorskeinstitutet fram till 1988.

Märta Donner gjorde studieresor bl.a. till Sverige och Great Ormond Streets barnsjukhus i London och använde de nyvunna kunskaperna till att utveckla diagnostiken och vården inom barnneurologin. Som exempel kan nämnas att hon själv tolkade EEG-registreringar. Tillsammans med kollegerna Katarina Michelson och Anneli Ylinen utarbetade Märta Donner ett testningsförfarande för neurologisk bedömning av femåringar med tanke på MBD/ADHD som var avsett för barnrådgivningarna. Ett seminarium om CP med bl.a. Arvo Ylppö som deltagare ordnades 1961 på Märta Donners initiativ. Seminariet blev startskottet för CP-arbetet i Finland.

Hennes specialkompetens i epilepsi och medfödda muskelsjukdomar anlätades ofta. Hon intresserade sig också för fortskridande hjärnsjukdomar, missbildningar i centrala nervsystemet och MBD/ADHD.

Märta Donners vetenskapliga entusiasm, noggrannhet och omutliga sanningssökande ledde till ett stort antal gedigna publikationer vid sidan om den omfattande kliniska insatsen. Hon var docent i barnneurologi vid Helsingfors universitet 1971–1985 och beviljades professors värdighet 1986. En fond för unga forskare bär hennes namn.

Den för ett halvsekel sedan nya specialiteten barnneurologi var för Märta Donner medicinens krona; hon såg att den omfattar ingenting mindre än den mänskliga hjärnans utveckling – människan i vardande. I det nätverk av nordiska kolleger inom barnneurologin som uppstod var Märta Donner en central person. Kollegerna blev vänner och de träffades tillsammans med sina familjer för kombinerade möten och skid- eller skärgårdsemestrar.

Vid sidan om sina omfattande yrkesmässiga åtaganden var Märta Donner ivrig scout och hörde till de aktiva inom Amnesty Internationals läkargrupp. Hon rörde sig gärna ute i naturen med sin borderterrier och intresserade sig för fåglar samt svamp- och bärplockning. I sin ungdom seglade hon gärna och navigerade skickligt. Under somrarna vistades hon på sitt trivsamma Sommarbo vid Lindövikens i Bromarv, som stod öppet för släktingar och vänner. Där hölls också sommarläger för barn med diabetes.

Märta Donner var medlem av Finska Läkaresällskapets styrelse 1971–1972, sakkunnig i barnneurologiska frågor vid Medicinalstyrelsen 1972–1977 och arbetande medlem i Samfundet Folkhälsan 1975–1992.

Hon utsågs till hedersmedlem i Barnläkarföreningen i Finland, Nordiska neuropeidiatriska sällskapet, Föreningen för medicinsk genetik i Finland och Finska Läkaresällskapet. Märta Donner erhöll Finlands flickscoutunions förtjänsttecken i silver, Muskelhandikappförbundets förtjänsttecken i guld, Samfundets Folkhälsans förtjänsttecken i guld och 1986 Neurologiska stiftelsens 100-årsmedalj. Hon fick också utmärkelsetecken för sina insatser under kriget.

Märta Donner var innehavare av ett smycke som hade tillhört Finlands och Nordens första kvinnliga läkare, Rosina Heikel (17.3.1842–13.12.1929), som var den första kvinnliga medlemmen av Finska Läkaresällskapet.

Till sin natur var Märta modig, optimistisk, glad och ovanligt anspråkslös. Hennes sätt gentemot patienter och kolleger var alltid respektfullt och varmt. Hon hade ett fenomenalt gott minne för enskilda patienter. Yngre kolleger uppmuntrades och inspirerades av henne. Vid hennes pensionering samlades adepterna för att fira henne. En av de närvarande sammanfattade hennes livsverk genom Tove Janssons *Det osynliga barnet*: Märta har gjort många barn synliga.

**Carina Wallgren-Pettersson,
Helena Pihko, Roger Byring,
Jaakko Ignatius, Leena Tuuteri,
Harriet och Henrik Forsius**

Skribenterna är kolleger och vänner till Märta Donner

Otto Wegelius
21.10.1920–4.4.2013

Professor Otto Wegelius, hedersledamot i Finska Läkaresällskapet, avled den 4 april lugnt och stilla på ett vårdhem i en ålder av 92 år. Han var född i Raumo, avlade studentexamen 1938, med.kand.-examen 1943, med.lic.-examen 1947 och doktorerade 1952 samt erhöll specialisträttigheter i inre medicin 1953 och i reumatologi 1980.

Otto Wegelius deltog i vinterkriget som frivillig och kom att lämna militärtjänsten först i december 1944. Han erhöll sanitetspremiärlöjtnants grad och tjänstgjorde bl.a. som stridsstafett och bataljonsläkare. Under vinterkriget deltog han i de svåra striderna vid Summa och under fortsättningskriget i Salla och Rukajärvi. Han dekorerades med Frihetskorset IV med svärd 1941.

Otto Wegelius kom att ägna största delen av sin läkargärning åt kliniskt arbete samt forskningsverksamhet inom inre medicin, i huvudsak vid HUCS IV medicinska klinik. Där tjänstgjorde han som assistentläkare, biträdande lärare, biträdande professor och slutligen som professor och överläkare 1971–1983. Han hade ett skarpt kliniskt öga och skötte sina patienter omsorgsfullt.

Otto Wegelius var överläkare vid försäkringsbolaget Pensions-Varma 1962–1985.

För Otto Wegelius var vården av reu-

masjuka och reumatologisk forskning centrala teman i hans verksamhet. Otto Wegelius var en drivande kraft bakom den reform som medförde att reumatopolikliniker och reumaavdelningar inrättades vid Finlands universitetscentralsjukhus och övriga centralsjukhus.

Ett stort projekt som Otto Wegelius lyckades genomföra med hjälp av främst Kristian Gestrin var den 1982 slutförda renoveringen av IV medicinska kliniken fastigheter vid Unionsgatan. Förutom nyrenoverade patientavdelningar och poliklinikutrymmen inrättades även ett välutrustat forskningslaboratorium.

Forskningsområden som Otto Wegelius främst ägnade sig åt var bindvävsforskning, klinisk reumatologi och amyloidos. Han arbetade som gästforskare bl.a. vid Rigshospitalet i Köpenhamn, Columbia University i New York, Adelaide University i Australien och Cape Town University i Sydafrika.

Vid grundandet av en svensk studielinje inom medicinska fakulteten vid Helsingfors universitet gjorde Otto Wegelius en stor insats, liksom även vid inrättandet av en svenskspråkig professur i psykiatri.

Av Otto Wegelius talrika förtroendeuppdrag bör man nämna bl.a. ordförandeskap i Finska Läkaresällskapet, Inre medicinska föreningen och Reumatologföreningen. För sina insatser hyllades Otto Wegelius med många utmärkelser. Han var hedersmedlem i Finska Läkaresällskapet, Inre medicinska föreningen, Finlands, Sveriges och Norges reumatologföreningar, American College of Rheumatology och i Medicinarklubben Thorax.

Finska Läkaresällskapet instiftade år 1985 en fond för utdelning av Otto Wegelius pris i reumatologi.

Otto Wegelius hade en stark anknytning till Åland genom sin kära hustru Christina, f. Lundqvist. De hade ett sommarställe, Tuvskär på Järsö, som var en kär vistelseort, liksom även fritidsbostaden i Portugal. Hemmet i Esbo, Myntgård, är ett förtjusande ställe där många gäster fått uppleva utsökt gästfrihet i en vacker miljö.

Otto Wegelius gav ut böckerna "Slumpens vägar" (1998) och "Slum-

pens skördar" (2008), där författaren förutom det självbiografiska inslaget ger sin syn på händelser och stridsfrågor under sin karriär. I diktsamlingen "Vemod" (2008) ingår finstämda dikter.

Otto Wegelius sista år fördrystades av en total dövhet.

Otto Wegelius var en stark personlighet som aldrig tvekade att kämpa för det som han upplevde som rätt. Vänner och nära medarbetare stödde han alltid helhjärtat; mot meningsmotståndare kunde han uppträda med skärpa.

Devisen "Stark ström går med egna vågor genom havet" karaktäriserar väl denna bortgångne förkämpe för inre medicin, reumatologi och medicin på svenska i vårt land.

Otto Wegelius sörjes av sonen Fred med familj, system Maria Malmström med familj, brorsbarn med familjer, övrig släkt, vänner och medarbetare.

Claes Friman

Tidigare överläkare Hucs Reumaklinik

Yrjö T. Konttinen

Professor i inre medicin